

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. II. De Deposito, Commodato, & Precario.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

tio fuerit nunquam vendendi pignus, aut vendendi statim, nulla praemissa admonitione post terminum constitutum, standum erit conventioni. Ita Sà, Vasq. & alii apud Croix lib. 3. p. 2. num. 1114. contra Azor., Regin. & alios putantes adhuc posse post trinam monitionem vendi, eo quod hæc sit natura pignoris.

ARTICULUS II.

De Deposito, Commodato, & Precario.

- I. Per Contractum Depositi traditur aliquid custodiendum, ut integrum restituatur.
- II. In periculo incendii, aut naufragii, num sint salvanda prius res deposita, aut commodata, seu locata, aut in pignus data, an vero propria, sive equalis, sive inequalis valoris sint?
- III. Quando nam possit Depositarius ex Epicheja uti re deposita?
- IV. Aliquando Deposita transit in Mutuum, sive in Commodatum, aut Locatum. Quod si in mutuum transeat, non poterit ex ejus rei usu Deponens aliquid lucrari citra usuram.
- V. Depositarius in multis casibus non tenetur rem depositam reddere domino petenti; praesertim si ea sit abusus contra justitiam; & probabiliter etiam contra alias virtutes.
- VI. Per contractum Commodati res alicui conceditur gratis ad certum usum, & pro determinato tempore: Tenetur Commodatarius ex levissima culpa juridica ad restitutionem, si pereat res commodata.
- VII. Expensa ordinaria pro re commodata faciendae sunt a Commodatario: extraordinaria vero a Commodante.
- VIII. Num possit Commodans ante tem-

pus praefixum rem commodatam repetere ad declinandum proprium damnum aequale illi, quod in tali casu immineret Commodatario?

- IX. Per contractum Precarii res alicui conceditur gratis; ita tamen, ut possit ea ad arbitrium repeti citra alterius grave damnum.
- X. Non cessat Precarium morte concedentis illud; cessat vero morte accipientis, ita ut non transeat ad hujus heredes.

I. **Q**uæritur primo; Quid sit, & Quid ferat Deposita?

Respondeo, Deposita esse Contractum, quo aliquid traditur custodiendum, ut integrum restituatur; In quo differt a Commodato, Precario, & Pignore, per quos contractus non traditur res, ut custodiatur; Differt etiam a Mutuo, per quod transfertur dominium rei, secus vero per depositum; Unde fit, quod res deposita pereat ipsi deponenti, quia res perit domino suo; Quamvis si pereat ex culpa lata, & gravi depositarii, hic teneatur ad restitutionem juxta dicta in de Restitutione; cum enim contractus hic fiat in favorem deponentis, non depositarii, requiritur culpa lata istius, ut ad restitutionem teneatur.

II. Difficultas tamen est, An depositarius, sicut etiam Commodatarius teneatur praeferre res depositas, aut commodatas rebus propriis, si in casu incendii, aut naufragii non possint utraque salvare?

Respondeo cum communi apud Lessium num. 27.; Si res deposita est longe pretiosior, quam tua, teneris illam praeferre, & salvare, relicta tua. Et ratio est, quia rei depositæ, commodatæ, locatæ, aut in pignus acceptæ ea debetur custodia, quam quisque prudens suis rebus adhiberet; atque prudentes salvant in his casibus prius res proprias pretiosiores, quam viliores;

res; ergo debent potius salvare rem depositam alienam pretiosorem, quam propriam. Ubi notandum, quod si talis res sit deposita in commodum deponentis, poteris in his casibus petere ab illo compensationem pro rebus tuis deperditis; aliter compensationem petere non potes. Quod si res deposita sit æqualis valoris, quam tua, poteris præferre tuam, si res deposita sit in commodum deponentis, aut in commodum utriusque; secus vero si ea res in commodum tui sit deposita, quin possis in hoc casu compensationem exigere.

Ex quibus constat, quid sit dicendum in casibus similibus, si cum rebus tuis concurrat res commodata, aut locata, aut pignori data; Similiter enim ratiocinandum est ex iisdem principiis.

III. Queritur secundo: An possit depositarius uti re deposita?

Respondeo, communiter non posse ea uti absque consensu domini, quia res non traditur ad usum, sed ad custodiam; Unde utens re illa mala fide tenetur ad restitutionem valoris usus, etiamsi ea re, puta veste, aut equo, dominus non esset usurus; quia scilicet res domino fructificat: Nisi forte rationabiliter præsumat, dominum nolle pretium talis usus sibi restitui, sed velle condonare. Quod si bona fide depositarius tali re utatur, credens non displiciturum id domino, excusatur a culpa; Si tamen deinde deprehendat id domino displicuisse, tenetur olum ad compensationem illius, in quo factus est ditior, non vero ad totum valorem usus rei, ut notat Hurtad., cum is sit effectus bonæ fidei.

In eo tantum casu potest licite depositarius absolute uti re deposita, quando scilicet dominus saltem tacite cedit usum rei; In quo casu si res deposita recipit functionem, seu est usu consumptibilis, ut pecunia, vinum,

&c., communiter cum Molin., Less., Azor. apud Bonac. putant, quod contractus transeat in mutuum; Quod tamen negat Hurtad. putans non transferri rei dominium in depositarium, sed concedi illi, ut ea re non tanquam propria, sed tanquam deponentis utatur, illam consumendo cum obligatione restituendi similem.

Ex quo fit, quod si ante consumptionem res pereat, aut ejus pretium crescat, aut decrescat, pereat, crescat, aut decrescat ipsi deponenti, non depositario; Quod non accideret, si contractus transisset in mutuum, & translatum esset dominium in depositarium.

IV Tunc dici verius potest, quod transeat contractus in mutuum, quando depositarius ex consensu domini actu utitur re deposita, quæ sit usu consumptibilis; Sicut transit in commodatum, quando datur depositario facultas utendi re deposita, quæ functionem non recipit, puta equo; Vel transit in locatum, si pro ejus usu pretium exigatur.

Hinc deducitur, non excusari ab usura eos, qui deponunt pecuniam apud aliquem cum pacto, quod is solvat quatuor, verbi gratia, in centum. Ratio est, quia lucrum vel percipitur ex deposito præcise, & potius depositarius debet propter custodiam, cui se obligat, aliquid accipere, quam deponens: Vel percipitur ex usu pecuniæ, & cum depositum rei functionem recipientis transeat in mutuum, quando ejus rei conceditur usus, idcirco non potest ex tali usu recipi lucrum citra usuram; nisi forte ratione lucri cessantis, aut damni emergentis reciperetur.

Notat hic Molin. disp. 524. apud Bonac., quod depositarius possit uti re deposita, etiamsi non sit illi data facultas expressa utendi, quoties res est usu consumptibilis, nec illi est inter-

terdictus usus, & credit se habiturum rem similem tempore solutionis; puta si pecunia deponatur sine onere restituendi eandem, nec detur in sacculo, aut in arca inclusa. Ratio est, quia dominus non censetur invitus; nam nullum damnum recipit ex tali usu, sed potius commodum, quia cum per usum translatum sit dominium in depositarium, res stat ipsius periculo; cum res domino pereat, & consequenter ipsi depositario cresceret, aut decrederet pecuniae pretium.

V. Quæritur tertio: An semper depositarius teneatur reddere rem depositam domino exigenti?

Respondeo, in quatuor casibus non teneri. Primo, si prudenter timeatur deponentem ab usum iniuste re deposita; ut si reddatur furioso gladius, quo sit alterum iniuste damnificaturus: Immo probabiliter ex Lels., Molin. contra alios Doctores, nec tenetur, (ut diximus quaest. 3. art. ult. de Restit.) si dominus sit abusus re deposita peccando contra alias virtutes a iustitia; verbi gratia, si veste deposita abusus est ad alliciendam sceminam. Ratio est, quia quamvis dominus ex vi iustitiae habeat jus repetendi talem vestem, non tamen hic, & nunc; cum iustitia non opponatur charitati precipienti, ut peccatum proximi vitemus, quando possumus sine gravi incommodo. Secundo non tenetur, quando bona deponentis sunt ob aliquod crimen per sententiam fisco applicata: Ante sententiam vero posito crimine potest aut deponenti, aut fisco, prout maluerit, illam dare. Tertio, si res sit furto sublata, non potest reddi, nisi prudenter credatur, quod deponens sit illam restitutus domino. Demum, quando non potest depositarius obtinere solutionem sibi debitam, potest sibi retinere rem depositam in compensationem.

VI. Quæritur quarto: Quid sit, & Quid ferat Commodatum?

Respondeo, Commodatum esse contractum, quo res alicui gratis conceditur ad certum usum; Unde differt a Mutuo, per quod scilicet transfertur dominium; differt a Deposito, per quod non conceditur usus; differt a Locato, quod non fit gratis, sed pretio; differt a Precario, per quod conceditur usus ad arbitrium; At per Commodatum conceditur res ad certum usum, hoc est pro certo, & determinato tempore, itaut ante illud res repeti non possit citra iniustitiam; unde tenetur ad restitutionem Commodans, si repetendo rem ante praefixum tempus sit causa alicujus damni Commodatario: Nisi forte commodans, si non repetat rem illam, passurus sit simile damnum, quatenus non censetur voluisse concedere rem commodatam pro tali casu non praevisto, ut dicemus quaest. seq. cum communi sententia apud Lels. contra Navar. & Reginal.; Sicut enim promissio non obligat, si post promissionem notabiliter res mutentur, ita nec commodatum, cum utrumque gratis fiat. Quod tamen limitat Bonac. ex Sylvest. & Sa. contra Molin., & Lels., Nisi commodatarius aliunde non fuisset rem illam habiturus, si ille non commodasset, quia cum commodatarius possideat, videtur melior esse ipsius conditio.

Ex dictis sequitur, tria ad commodatum requiri. Primo, mutuum consensum; quilibet enim contractus mutuo consensu perficitur. Secundo, ut res tradatur gratis ad certum usum, & ad certum tempus. Tertio, ut dominium rei pertineat ad commodantem, cui pereat, si sine culpa mortali commodatarii pereat. Notavimus tamen in de Restitutione, teneri commodatarium ad custodiam rei commodatae adhibere diligentiam maximam,

nam, quam scilicet adhibent diligentissimi; nam universim Doctores apud Less., Azor., Molin. disp. 297. docent, ex levissima culpa juridica (dummodo sit culpa Theologica gravis) teneri ad restitutionem commodatarium, eo quod talis contractus celebretur in favorem solius commodatarii.

VII. Dubium est, Ad quem pertineant expensæ pro re commodata?

Respondeo, expensas ordinarias faciendas a commodatario, quippe qui commodum reportat; quare hic debet alere equum, & ferreis laminis calcare: Expensæ vero extraordinariæ faciendæ sunt a commoante, in cuius utilitatem cedunt, ex leg. *In rebus*, ff. *Commodati*.

VIII. Quæritur quinto: An commoans possit ante tempus præfixum rem commodatam repetere cum damno commodatarii, si par damnum ipsi commoanti imminet?

Respondeo cum Molin. disp. 294., Less., Sylvest., & aliis posse; quia sub ista tacita conditione censetur contractus commodati celebrari, quod interim commoanti res non sit necessaria; Sicut, ut supra diximus, in simili casu potest locator rem locatam repetere: Universim enim promissio cessat obligare, si status rerum notabiliter mutetur, ut notat D. Th. quæst. 110. art. 3. ad 3., ut si quis promiserit alteri alimenta, & deinde ipse incidat in egestatem; aut si promissisti puellæ, quam putabas virginem, nuptias, & deinde illam deprehendis corruptam; in his, & similibus casibus non censetur promissor tales eventus comprehendere.

Neque dicas, quod si donator indigeat deinde post donationem re donata, non possit illam repetere a donatario; ergo neque id poterit commoans, quamvis indigeat. Nam concessio antecedente, negatur consequentia; Et disparitas est, tum quia com-

moans retinet dominium rei commodatæ, & ideo retinet jus ad sibi illam vindicandam tempore indigentia; ubi donator omnino abdicavit a se rem donatam; tum etiam quia donator non censetur donare rem sub ea conditione, ut possit repeti; Secus vero commoans, & locans.

Adde ex Lug. hic num. 11. paritatem donationis retorqueri. Nam donator, qui prolem non habet, nec de ea cogitavit, si prolem suscipiat, potest jure naturæ donationem revocare, quia censetur noluisse donare pro tali circumstantia; ergo idem dicendum in casu nostro.

IX. Quæritur sexto, Quid sit, & Quid ferat Precarium?

Respondeo, Precarium esse contractum, quo aliquid gratis conceditur alteri cum potestate illud repetendi ad arbitrium; ut si concedatur alicui liber, vel quod transeat per agrum meum, quousque mihi placuerit. Definatur autem in leg. 1. ff. *de Precario*, quod sit *contractus, quo precibus petentis aliquid conceditur utendum, quandiu is, qui concedit, non revocaverit*. Quare differt a mutuo, & venditione, per quæ transfertur dominium; a Depósito, quod fit ad custodiam rei, & in favorem deponentis; a Locatione, quæ non fit gratis; & a Commodato, quod non potest revocari ante præfixum tempus: Precarium vero potest ad libitum repeti, nisi aliud charitas postulet; ut accidit, quando repeti non potest sine gravissimo detrimento habentis Precarium, ex leg. 1. ff. *de Precario*.

Rogabis, Quomodo Precarium finiatur?

Respondeo, cessare non solum per voluntatem concedentis, aut per venditionem rei precario datæ factam a domino, sed etiam per mortem accipientis Precarium; Cum non transeat ad hæredes talis concessio, sed sit

fit personalis. Non cessat tamen per mortem tradentis, ex leg. *Cum Precarium*, ff. de Precario; quare perseverat, quousque ab hæredibus revocetur; dummodo tradens Precarium non concefferit sub hac forma, videlicet usque ad meum beneplacitum, vel donec voluero, vel donec vixero, &c.

ARTICULUS III.

De contractu Societatis.

- I. Societas est conventio duorum, vel plurium contracta ad conferendum aliquid in usum, vel questum communem. Quando factoribus in stipendium datur quarta, vel quinta pars lucrorum, tunc habetur contractus conductionis potius, quam Societatis.
- II. Multipliciter fieri potest contractus hic Societatis; Hac autem si fundetur in negotiatione illicita, nullam parit obligationem ante negotiationem. Periculum foris stare debet penes apponentem, si non superaddatur Assesuratio.
- III. Ut Societas fiat ad caput saluum, plura requiruntur.
- IV. Colonus ex contractu Societatis non solum debet reportare pretium sua operæ, ac si esset famulus, sed etiam lucrum consentaneum.
- V. Si Titius apposuit centum, & Cajus operam suam, & in fine negotiationis remanent biscentum, aut etiam centum, quonam pacto dividenda inter socios?
- VI. Quid si Titius apponat sortem, quæ in principio negotiationis pereat, antequam Cajus ponat adequatè operam suam?
- VII. Est iniustus contractus, quod dentur centum oves Pastori, itant totidem reddat in fine anni, & lucrum dividatur, si non superaddatur alius contractus Assesurationis.

VIII. Cum eadem assesuratione potest locari iusto pretio Pharmacopola Apotheca cum vasis suis, & pharmacis, cum onere, quod in fine anni totidem vasa, & pbarmaca ejusdem pretii reddantur: Depurantur isti contractus a labe usura ob pretium assesurationis.

IX. Sixtus V. declaravit, usurarium esse contractum Societatis, si periculum foris non pertineat ad apponentem, quando tamen non superadditur assesuratio.

X. Socius tenetur ad restitutionem damni secuti alteri ex culpa levi iuridica, quæ sit Theologicè gravis; non tamen ex levissima.

I. **Q**uæritur primo: Quid sit Societas, & quotuplex?

Respondeo, esse Conventionem duorum, vel plurium conferentium suam pecuniam, vel industriam, vel laborem, vel aliam rem pretio æstimabilem ad commune lucrum. Ita ex leg. 1. ff. de Socio; Unde fit, omnes ut participes fiant lucri debere aliquid in commune conferre, five conferant pecuniam, five industriam, &c.; Aliquando enim tanti æstimatur (scilicet in ordine ad lucrum) industria, quanti pecunia, immo aliquando æstimatur magis industria, quam pecunia.

Quando tamen a mercatoribus assignatur suis factoribus, ut diligentiores sint, in stipendium quarta, vel quinta pars lucrorum, talis contractus est potius conductionis, ex Salon, & Reginald., quam Societatis; quia attenditur tunc valor operæ illius secundum se, non vero servata proportione inter capitale unius, & operam alterius; quod habetur in contractu Societatis, in quo pars lucri non assignatur expresse in stipendium, sed ut pars lucri. Notandum tamen, quod si pars, quæ factoribus assignatur, sit ita tenuis, ut dempto valore operarum,